

Kinnitatud 12.10.2015 käskkirjaga
nr 1.1-1/056

LISA

Statistikaameti riigi infosüsteemi haldussüsteemis kooskõlastamise ja registreerimise menetluskord

Statistikaameti riigi infosüsteemi haldussüsteemis kooskõlastamise ja registreerimise menetluskord	1
1. Õiguslik alus	2
2. Menetluskord	2
3. Andmekogu kooskõlastamine	2
3.1 Üldandmed	3
3.2 Andmete koosseis	3
3.3 Alusdokumendid	5
3.4 Klassifikaatorid	5
4. Klassifikaatori kooskõlastamine	6
4.1 Nõuded klassifikaatori kirjeldusele	6
4.2 Klassifikaatori failid	8
5. Klassifikaatori kehtestamine ja muutmine	8

Statistikaameti (edaspidi SA) riigi infosüsteemi haldussüsteemis (edaspidi RIHA) kooskõlastamise ja registreerimise menetluskord (edaspidi kord) on juhtnõõriks SA ametnikele, kes annavad kooskõlastusi RIHA-sse esitatud andmekogudele, klassifikaatoritele ja muudele objektidele.

Menetluskord on abiks andmekogu vastutavale töötajale ülevaate saamiseks SA nõuetest andmekogu tehnilisele dokumentatsioonile.

1. Õiguslik alus

SA kooskõlastab andmekogu tehnilise dokumentatsiooni [avaliku teabe seaduse](#) (AvTS) § 43³ lõike 3 ning [riikliku statistika seaduse](#) (RStS) § 9 lõike 2 punkti 4 ja § 29 lõike 2 alusel.

Täpsemad põhimõtted on sätestatud AvTS § 43⁹ lõike 1 punkti 1 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 10.01.2008 määruses nr 11 „[Klassifikaatorite süsteem](#)“ (edaspidi VV määrus nr 11) ja AvTS § 43⁹ lõike 1 punkti 6 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 28.02.2008 määruses nr 58 „[Riigi infosüsteemi haldussüsteem](#)“ (edaspidi VV määrus nr 58).

2. Menetluskord

SA kooskõlastab Riigi Infosüsteemi Ameti (edaspidi RIA) RIHA-s andmekogu, mis on loodud seadusega või seaduse alusel antud õigusaktiga, vt täpsemaid selgitusi Andmekaitse Inspeksiooni (edaspidi AKI) [andmekogude juhise](#)st, tehnilise dokumentatsiooni andmekogu elutsükli neljas etapis:

1. asutamisel;
2. kasutusele võtmisel;
3. kogutavate andmete koosseisu muutmisel;
4. lõpetamisel (sh andmekogu jagunemisel, andmekogude ühendamisel).

Kooskõlastused saanud andmekogu registreeritakse RIHA-s ning saab liidestuse andmevahetuskihiga (X-teegega). Dokumentatsioon esitatakse uuesti kooskõlastamisele, kui seda muudetakse andmekogu kasutuselevõtmise või andmekoosseisu muutmise kooskõlastamise ning selle RIHA-s registreerimise vahelisel ajal.

Kooskõlastamiseks ja registreerimiseks esitatav dokumentatsioon peab olema eestikeelne. Võõrkeelsed andmeväljad ja arusaamatud lühendid tuleb kommentaari väljal eesti keeles lahti kirjutada.

3. Andmekogu kooskõlastamine

SA kiidab dokumentatsiooni heaks või keeldub motiveeritult dokumentatsiooni heakskiitmisest VV määruse nr 58 § 7 lõike 7 alusel 20 tööpäeva jooksul.

Kui andmekogu kooskõlastamisel puudusi ei ole, siis SA kooskõlastab andmekogu 20 tööpäeva jooksul märkusteta, vajadusel esitades andmekogu kontaktisikule kooskõlastuse perioodi jooksul täpsustavaid küsimusi. Oluliste (ilmselgete) puuduste korral ei ole võimalik andmekogu kooskõlastada. Puuduste korral annab SA konkreetse tagasiside puuduste kohta vastavalt tabelites 1 kuni 4 loetletud kontrollküsimustele. Pärast puuduste kõrvaldamist tuleb parandatud dokumentatsioon esitada uuesti kooskõlastamisele.

Andmekogu asutamisel võib kooskõlastus olla tingimuslik. Tingimusliku kooskõlastuse erisused on toodud punktis 3.2.

3.1 Üldandmed

RIHA andmekogude alamregistrisse kantavad andmekogu kõik üldandmed peavad olema kirjeldatud.

SA kontrollib andmekogu üldandmetest eelkõige ülem- ja alaminfosüsteemide kirjeldusi.

1. Kui kooskõlastusele esitatud infosüsteem on üleminfosüsteemiks mõne(de)le teis(t)ele infosüsteemi(de)le, siis tuleb kindlasti märkida see (need) alaminfosüsteem(id).
2. Kui kooskõlastusele esitatud infosüsteem on mõne üleminfosüsteemi alaminfosüsteem, siis tuleb kindlasti märkida see üleminfosüsteem.

Nii alam- kui ka üleminfosüsteemi andmete koosseisu kirjelduse juures tuleb märkida, millised andmed on ühel või teisel korral põhiandmeteks. Kattuvate andmeväljade korral, kui nende andmeväljadel kogutav info põhineb klassifikaatoril, peab see klassifikaator olema seotud mõlema infosüsteemiga.

Märgates puudusi mistahes RIHA-sse kantud andmetes, nt kui põhimääruses ja RIHAs on turvaklass erinev, siis juhime sellelegi tähelepanu.

3.2 Andmete koosseis

SA kontrollib andmete koosseisu andmekogu 1. kuni 3. elutsüklis. Andmete koosseisu kirjelduse kontrollimisel kontrollitakse:

1. kas andmete koosseis on kirjeldatud;
2. millise detailsusega on andmete koosseis kirjeldatud;
3. kas see vastab seaduses või andmekogu põhimääruses toodud andmete koosseisu kirjeldusele.

Andmekogu asutamisel peab andmekoosseis olema kirjeldatud vähemalt üldandmete tasemel, nt isikuandmed, ettevõtte kontaktandmed.

Andmekogu kasutusele võtmisel peab andmekoosseis olema kirjeldatud detailsel tasemel andmebaasi andmevälja täpsusega.

Kui andmed on andmebaasis ühel väljal, näiteks kontaktandmed, sh telefon, e-post, mobiil, kui andmed on andmebaasis ühel väljal, siis RIHA-s on ühe reana ja kirjelduses on esitatud täpsustus.

Kui andmebaasis on kontaktandmed mitmel väljal, siis RIHA-s peab olema kirjeldatud samuti mitme reana, s.o andmeobjektina.

Tabel 1 Andmeobjektide kontrollküsimused

Kontrollitav andmeobjekti väli	Mida kontrollitakse	SA kommentaar andmeobjektile
Andmeobjekti nimetus	Kas andmeobjekt on seaduses või põhimääruses loetletud?*	Parema ülevaate andmete koosseisu ja põhimääruse vastavusest annab andmeobjekti kommentaaris viide vastavale sättele seaduses või põhimääruses. * Andmekogu õiguslikus aluses ei kajastu tavaliselt info tehniliste andmete kohta, kuid needki võiksid olla esitatud. Sel juhul peaks kommentaari väljal olema viide, et tegemist on tehnilise andmeobjektiga.

Kontrollitav andmeobjekti väli	Mida kontrollitakse	SA kommentaar andmeobjektile
	Kas andmeobjekti nimetus on arusaadavalt kirjeldatud?	Andmeobjekti nimetus peaks olema andmebaasi andmevälja täpne nimetus.
	Kas andmeobjekt on kategoriseeriv, st kas peaks kasutama klassifikaatorit?	Kategoriseeriva andmeobjekti puhul tuleb kirjutada kommentaari väljale klassifikaatori nimetus.
	Kas andmekogust antakse kategoriseerivaid andmeid teistele andmekogudele?	Kui toimub andmete edastamine teis(t)ele andmekogu(de)le, siis tuleb vastav klassifikaator kooskõlastatavas andmekogus siduda ja kui klassifikaator ei ole kehtestatud, siis tuleb see kehtestada enne andmekogu kooskõlastamise menetlemise algatamist. Vt punkt 4 Klassifikaatori kooskõlastamine
	Kas andmete koosseisus esineb aadress?	Kui andmekoosseisus esineb aadress, siis peab andmekogul olema seos Eesti haldus- ja asustusüksuste klassifikaatoriga (edaspidi EHAK). Infosüsteem ei pea olema EHAK-ga seotud, kui aadressiandmete hõivamisel kasutatakse aadressiandmete süsteemi (edaspidi ADS) koha-aadressi unikaalset tehnilist identifikaatorit (edaspidi <i>ADR_ID</i>) ja aadressiobjekti identifikaatorit (edaspidi <i>OID</i>). Sel juhul tuleb kommentaari väljal see selgelt esitada. ADS-ga liidestumist kontrollib Maa-amet.
Kommentaari	Kas kommentaaride väljal on täidetud andmeobjekti kirjeldus?	Kommentaari veerus peab olema selgitus, missuguse andmeobjektiga on tegemist. Andmeobjekt peab olema nimetatud andmekogu põhimääruses või seaduses loetletud andmetes. Sel juhul on võimalik tuvastada, kas andmeobjekt on nimetatud õigusliku aluse andmete koosseisus. Kommentaaris tuleb viidata vastavale sättele õiguslikus aluses. Kui põhimäärusele või seadusele viidet ei ole, järeldeb sellest, et on vajadus asuda õiguslikus aluses loetletud andmeid täiendama.
Isikuandmed (IA) ja delikaatsed isikuandmed (DIA)		Isikuandmeid ja delikaatseid isikuandmeid kontrollib AKI. Siiski võib SA tähelepanu juhtida, kui avastab ilmselge puuduse, nt väljad on täitmata.
Andmekogu põhiaandmed (PA)	Kas andmekogu kasutab teiste andmekogude andmeid?	Kui andmekogus kasutatakse teiste andmekogude andmeid, siis peab veerus PA viide olema „EI“
Infosüsteem	Kas on märgitud, millisest andmekogust (infosüsteemist)	Kui veerus PA on märgitud „EI“, siis tuleb märkida andmekogu (infosüsteemi) nimi, kust

Kontrollitav andmeobjekti väli	Mida kontrollitakse	SA kommentaar andmeobjektile
	andmeid saadakse?	andmeid saadakse.
	Kas teisest infosüsteemist saadavad andmed on kategoriseerivad (st andmete kogumisel kasutatakse klassifikaatorit)?	Kui tegemist on kategoriseeritavate andmetega, siis tuleb kasutusele võtta sama klassifikaator, mis on kasutusel andmekogus (infosüsteemis), kus need andmed on põhilandmeteks. Kommentaari veergu lisada klassifikaatori nimetus.
	Kas teisest infosüsteemist andmete saamiseks on andmekogu seotud klassifikaatoriga?	Seos klassifikaatoriga annab klassifikaatori haldajale infot, milline andmekogu (infosüsteem) klassifikaatorit kasutab ja selle muutumisel teab klassifikaatori haldaja klassifikaatori kasutajaid teavitada.

Andmekogu kasutusele võtmisel ei saa kooskõlastada andmekogu, kui andmekogus kasutatavad klassifikaatorid ei ole kehtestatud või kui kasutatavad klassifikaatorid ei ole seotud andmekoguga (infosüsteemiga).

SA kooskõlastus võib olla tingimuslik. Sel juhul esitatakse põhjendus tingimusliku kooskõlastuse kohta ja tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Puuduste kõrvaldamist kontrollitakse järgmisel kooskõlastusringil või vajadusel lepitakse kokku eraldi tähtaeg.

3.3 Alusdokumendid

Andmekogu asutatakse seaduse või selle alusel antud õigusaktiga (alusdokument).

Tabel 2 Alusdokumentide kontrollküsimused

Mida kontrollitakse	Enamlevinud puudused
Kas on olemas alusdokumendid andmekogu kehtestamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks?	<ul style="list-style-type: none"> Alusdokumendid puuduvad või on kehtetud. Lingid viitavad kehtetutele õigusaktidele või ei tööta.
Kas alusdokumendid on kehtivad?	

Andmekogu asutamisel võivad alusdokumendid olla eelnõu staatuses.

Andmekogu kasutusele võtmisel peavad alusdokumendid olema kehtestatud staatuses.

Andmekogu muutmisel on alusdokumendid reeglina eelnõu staatuses, kuid pärast alusdokumentide kehtestamist tuleb need RIHAs uuendada.

Alusdokumendi (sh eelnõu staatuses oleva) puudumisel ei ole võimalik andmekogu kooskõlastada üheski andmekogu elutsükli etapis.

3.4 Klassifikaatorid

Andmekogus (infosüsteemis) kasutatavad klassifikaatorid võivad olla kas andmekogu pidaja enda hallatavad või teiste asutuste hallatavad klassifikaatorid.

Tabel 3 Klassifikaatorite kasutuse kontrollküsimused

Mida kontrollitakse	SA kommentaar andmeobjektile
Kas klassifikaator on kehtestatud?	Kui klassifikaatorit ei ole RIHAs kehtestatud, siis tuleb see enne andmekogu kooskõlastusele esitamist kehtestada. Kui andmekogu on juba kooskõlastamisele esitatud, siis enne andmekogu kooskõlastuse saamist tuleb läbi teha klassifikaatori kooskõlastamine (eraldi protseduur), enne kooskõlastust ei saa.
Kas infosüsteem (andmekogu) on klassifikaatoriga seotud?	Seos klassifikaatoriga annab teistele andmete kasutajatele info konkreetses infosüsteemis (andmekogus) kasutatavate klassifikaatorite kohta, konkreetse andmevälja osas aga info, millised väärtused andmetel antud väljal on.

SA-le on kooskõlastuse andmisel abiks andmekogu (infosüsteemi) tehniline kirjeldus ja korrektselt täidetud kontaktisikute andmed.

4. Klassifikaatori kooskõlastamine

Enne andmekogu kooskõlastamisele esitamist tuleb esitada kooskõlastusele andmekogus (infosüsteemis) kasutatavad klassifikaatorid, mis on aluseks eelkõige andmevahetusel X-tee kaudu.

Klassifikaatori haldaja registreerib kehtestatava klassifikaatori RIHA-s, mille kaudu saadetakse see kooskõlastamiseks SA-le. SA kooskõlastab või jätab selle põhjendatult kooskõlastamata 20 tööpäeva jooksul klassifikaatori kooskõlastamisele esitamise päevast arvates.

Klassifikaator loetakse kehtestatuks, kui SA on klassifikaatori RIHA kaudu kooskõlastanud.

4.1 Nõuded klassifikaatori kirjeldusele

Klassifikaatori kehtestamiseks on vaja kirjeldada RIHA-s VV määruses nr 11 §-i 5 lõikes 2 loetletud andmed. SA kontrollib kõiki klassifikaatori kirjelduse välju.

Tabel 4 Klassifikaatori kirjelduse väljade kontrollküsimused

Kontrollitav väli	Välja sisu selgitus
1. Klassifikaatori täielik nimetus	Täielik nimetus on klassifikaatori ametlik nimetus. RIHA-s on soovitatav klassifikaatori nimetustes kasutada versioonile viitavat numbrit, nt Ametite klassifikaator 2008v1.5b, mis oleks kasutajatele ka visuaalselt infoks, et tuvastada, milline klassifikaatori versioon on kasutusel. See on abiks ka hiljem uue versiooni kehtestamisel RIHAst õige eelneva versiooniga sidumiseks.
2. Lühinimetus	Lühinimetuse võiks tuletada täielikust nimetusest ja soovituslikult kasutada suurtähti.
3. Rahvusvaheline alusklassifikaator	Kui klassifikaator põhineb rahvusvahelisel klassifikaatoril, siis märkida viide rahvusvahelisele klassifikaatorile, st rahvusvahelise klassifikaatori täielik ametlik nimetus ja viide selle internetiaadressile (URL). Rahvusvahelise klassifikaatori puudumisel jääb väli tühjaks.
4. Klassifikaatori haldaja	RIHAs täidetakse väli automaatselt sisselogija asutuse järgi.

Kontrollitav väli	Välja sisu selgitus
5. Õiguslik alus	Kui klassifikaator on kehtestatud õigusaktiga, siis viide sellele õigusaktile, st õigusakti pealkiri ja täielik internetiaadress (URL).
6. Kehtiv seisund	<p>RIHA pakub kolme seisundit: eelnõu/projekt, kehtiv ja kehtetu (või kehtivus lõppenud). Klassifikaatori esmakordsel kehtestamisel tuleb valida reeglina kehtivaks seisundiks kas „eelnõu/projekt“ või „kehtiv“.</p> <p>Mõningatel juhtudel võib olla vajadus esitada ka klassifikaatori versioon, mille kehtiv seisund on „kehtetu (või kehtivus lõppenud)“, kui tekib esmakordne vajadus kehtestada klassifikaator, millele eelnes esitamise hetkeks juba ka kehtetu klassifikaatori versioon ning kasutajate teavitamiseks või klassifikaatori järjepidevuse huvides oleks mõistlik ka varasem (kehtetu) versioon RIHAsse esitada.</p>
7. Kehtivusaja algus ja lõpp	<p>Kohustuslik on märkida kehtivuse alguse kuupäev, seda saab märkida tagasiulatuvalt.</p> <p>Kehtivusaja lõpp märgitakse klassifikaatorile, mille kehtivus on lõppenud.</p>
8. Uuendamise sagedus	<p>Klassifikaatori uuendamise sagedus võib olla regulaarne, nt igal aastal kehtestatakse uus kombineeritud nomenklatuur KN, seega uuendamise sagedus on „kord aastas“, või regulaarsus puudub.</p> <p>Kui ei ole ette teada uuendamise sagedust, siis võib märkida „vastavalt vajadusele“.</p>
9. Eelneva klassifikaatori nimetus	<p>Kui tegemist on esmakordselt kehtestatava klassifikaatoriga, siis eelnevat klassifikaatorit ei ole.</p> <p>Kui tegemist on juba teise või enama klassifikaatori versiooniga, siis RIHAs kuvab sellel väljal, alustades klassifikaatori nimetuse sisestamist, varasemaid versioone, mille hulgast saab viimase e eelneva versiooni valida. Hea on valida, kui klassifikaatori täielikus nimes sisaldub ka viide versiooni numbrile.</p> <p>Vt tabel 4 punkti 1 selgitust.</p>
10. Klassifikaatori struktuuri kirjeldus	<p>RIHAs saab klassifikaatori struktuuri väljale laadida klassifikaatori faili, mis on inimloetaval kujul ja millest on näha klassifikaatori struktuur.</p> <p>Kasutada võib kas .xls, .xlsx, .ods või .csv failivorminguid. Pdf failivorming ei ole aktsepteeritav.</p> <p>Klassifikaatori struktuuri täpsema selgituse saab kirjutada RIHA väljale „Lisainformatsioon“.</p>
11. Lühiiseloostus	<p>Kirjeldada klassifikaatori struktuur, näidates ära struktuuri erinevate tasemete nimetused, nt osa, jagu, grupp, klass jms.</p> <p>Kirjeldada muu info, mis iseloomustab klassifikaatorit ja selle kasutamist.</p>
12. Sidusklassifikaatorid	<p>Valida saab RIHA-s kehtestatud klassifikaatorite hulgast.</p> <p>Sidusklassifikaatoriteks nimetatakse klassifikaatoreid, mis on omavahel tihedalt seotud ja mille kooskasutamine võimaldab objektide laiendatud liigitamist.</p> <p>Nt kombineeritud nomenklatuuri (KN) üheks sidusklassifikaatoriks on toodete ja teenuste klassifikaator (TTK), kusjuures KN ise klassifitseerib kaupu ja TTK klassifitseerib Euroopa Ühenduse</p>

Kontrollitav väli	Välja sisu selgitus
	tegevusaladel põhinevaid tooteid. Samuti on KNI sidusklassifikaatoriks Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator EMTAK, mis võimaldab kaupa seostada tegevusalaga.
13. Klassifitseeritav valdkond	Klassifitseeritav valdkond on valdkond, millesse selle klassifikaatoriga klassifitseeritavad väärtused kuuluvad. Klassifitseeritav valdkond ei pruugi olla alati sama, mis on andmekogu valdkond. Nt Rahvastikuregistris (RR) on aadresside märkimisel abiks Eesti haldus- ja asutusjaotuse klassifikaator EHAK, mis kuulub geograafia valdkonda, kuid RR ise kuulub RIHAs inimõiguste valdkonda.

RIHA süsteemis on olemas veel järgmised andmeväljad:

- RIHA-sisene URL – süsteemi poolt automaatselt täidetav andmeväli, mis tuletatakse klassifikaatori täielikust nimest.
- Klassifikaatori infosüsteem – kui klassifikaatorit hallatakse või kasutatakse konkreetses infosüsteemis, tuleb näidata see infosüsteem. Valida saab nende infosüsteemide hulgast, mille haldajaks on klassifikaatorit haldav asutus.
- Klassifikaatori andmetele on RIHAs juurdepääs – märkida märkekast, kui on põhjendatud, et klassifikaatori andmetele RIHAs pääseb ligi piiratud kasutajate hulk.

4.2 Klassifikaatori failid

Klassifikaator peab olema kättesaadav riigi infosüsteemi andmevahetuskihi (X-tee) kaudu.

Klassifikaator ja klassifikaatori üleminekutabelid peavad olema kättesaadavad nii inim- kui ka masinloetaval (XML) kujul.

XML faili moodustamisel on soovitus kasutada SDMX standardit (vt p 5).

Klassifikaatori failidena võib lisada vastavalt vajadusele ka muid klassifikaatori kasutamist või klassifikaatori sisust praemini arusaamist hõlbustavaid faile.

5. Klassifikaatori kehtestamine ja muutmine

Klassifikaatori kehtestamisel ja muutmisel RIHA-s on abiks järgmised juhendid:

- [Klassifikaatori uue versiooni loomine](#)
- [Klassifikaatorite kirjeldamine SDMX vormingus](#)

Koostasid:

Kaia Kulla, metaandmete osakonna juhtivmetoodik

Maret Priima, andmelao osakonna juhtivspetsialist

Helju Nagelmann, metaandmete osakonna metoodik